

Oud-ambassadeur: Kadhafi heeft voeling verloren

Koos van Dam, Arabist, oud-topdiplomaat en ex-ambassadeur in onder andere Egypte en Libië analyseert de situatie in Libië.

NOS.NL

23 februari 2011, 7.48-7.56 uur

<http://nos.nl/audio/220910-oudambassadeur-kadhafi-heeft-voeling-verloren.html>

NOS 1: Het lijkt erop dat het de afgelopen nacht in Libië wat rustiger was. De sfeer was duidelijk beïnvloed door de toespraak van de Libische leider Qadhafi gisteren. Hij riep zijn aanhangers op om vandaag de straat op te gaan en voor hem te vechten. Ondertussen weet hij zelf van geen wijken. Hij wil in Libië sterven als martelaar en doorvechten tot de laatste druppel bloed. Daar gaan we over praten met oud top-diplomaat en oud-ambassadeur in onder andere Egypte en ook Libië, Koos van Dam. Meneer van Dam, goede morgen.

Van Dam: Goede morgen.

NOS 1: Hoe kijkt u nu met al uw ervaring in de Arabische wereld aan tegen de situatie in Libië?

Van Dam: Het is een heel gevaarlijke situatie. Ik denk dat Qadhafi door zijn speech in feite zijn eigen doodvonnis heeft getekend. Maar tegelijkertijd, voordat het zover is, een heleboel van zijn bevolking meeneemt.

NOS 1: Had u een andere speech van hem verwacht? Heeft u hem wel eens ontmoet?

Van Dam: Ik heb hem wel eens ontmoet, maar ben nooit echt in een dialoog met hem getreden. Hij ontving geen ambassadeurs en dat doet hij nog steeds niet. En nu is het natuurlijk een beetje laat om ze nog te ontvangen. Hij is altijd heel provocatief geweest en revolutionair, maar in dit geval heeft hij niets te

verliezen. Alhoewel, hij heeft veel te verliezen, heeft alles te verliezen. Maar hij is niet gewend aan zo veel tegenspraak. Eigenlijk was het vanaf het begin al te laat omdat ze zoveel bloed hebben vergoten. Daardoor is er nooit meer een optie geweest voor een vreedzame dialoog.

NOS 1: Het was, meneer van Dam, met alle respect, een bizarre toespraak, van Qadhafi. Wat is dat nu voor man? Het lijkt echt een dwaas hè?

Van Dam: Hij is aan de ene kant een charismatisch leider; heel origineel tussen aanhalingstekens. In het binnenland heeft hij voor de verre uithoeken van het land toch wel allerlei gedaan voor de arme bevolking. Maar tegelijkertijd heeft hij na veertig jaar de voeling met de buitenwereld, maar ook binnen zijn eigen land gewoon verloren. Hij heeft gewoon gedacht door dictatuur, door het afdwingen, zijn regime te kunnen voortzetten; maar dat is, helaas voor hem, niet het geval. En zijn zoon, Sayf al-Islam heeft, via zijn speech, eigenlijk ook al een soort oorlogsverklaring gedaan. Geen enkele opening. En [Qadhafi] heeft gisteren voorgelezen op welke dingen er allemaal de doostraf staan. Ja, dat is natuurlijk niet een manier of een tactiek om nog enigerlei opening te bieden voor samenwerking in de toekomst.

NOS 1: U geeft het al aan: hij is geen tegenspraak gewend. Toch brokkelt de steun voor hem af: allerlei ambassadeurs die weglopen, zijn vertegenwoordiger bij de VN, zelfs zijn tweede man, de minister van Binnenlandse Zaken, ook een generaal, al dan niet onder druk van diens eigen stam. Verrast u dat?

Van Dam: Dat verrast mij helemaal niet. De mensen buiten hebben het natuurlijk een stuk gemakkelijker dan die van binnenuit, want die kunnen daar onmiddellijk de repercussies van ondervinden. Wat bijzonder is, is dat die tweede man, ‘Abd al-Fattah Yunis, is teruggetreden. En die kan een heleboel mensen van de strijdkrachten met zich meekrijgen. Maar je hebt toch ook nog wel loyalisten, zoals ‘Abd al-Rahman Shalqam, de oud-minister van Buitenlandse Zaken daar in New York die wel zijn steun nog heeft betuigd. Maar het brokkelt af. Het gaat er eigenlijk vooral om wat de mensen direct om hem heen in het binnenland doen, meer dan in het buitenland.

NOS 1: Heeft u enig idee hoe sterk Qadhafi op dit moment nog staat?

Van Dam: Ik denk dat hij heel zwak staat. Hij kan alleen nog met geweld een soort eindstrijd aangaan. Maar ik denk dat hij ten dode is opgeschreven.

NOS 1: Het lijkt ook van hem af te glijden; hij trek zich nergens wat van aan natuurlijk. Wat kan de internationale wereld doen en zal het enig effect op hem hebben, wat ze ook doen?

Van Dam: Ik denk dat het voor de strijd niet zoveel uitmaakt. We kunnen sancties treffen en allerlei dingen aankondigen met betrekking tot Libië, maar dat zal direct ter plekke op de grond [niet uitmaken], want het gaat misschien om uren, dagen, weken duren nog - dat weet ik niet – maar hij zal zich daar niets van aantrekken. Dat heeft hij trouwens in het verleden ook weinig tot niet gedaan.

NOS 1: Hoe zal de Arabische lente, zoals die ook wel wordt genoemd, aflopen, als we het wat breder trekken, meneer van Dam, want u hebt lange tijd in de Arabische wereld gewerkt, gewoond. Wat voor gevoel heeft u daarbij?

Van Dam: Niet zo'n heel goed gevoel, eerlijk gezegd. Die lente, dat is een mooie kreet die eigenlijk met betrekking tot Syrie is ontstaan of bedacht. Maar met lente denk je aan mooie bloemen en dergelijke en niet aan allerlei bloedvergieten. Ieder land is weer anders. Ze hebben wel allemaal grote brede lagen van werkeloze jeugd en dergelijke. Een jeugd die misschien minder open staat of bewust is van de gevaren die gepaard gaan met hun acties. Ik denk dat het in het ene land veel gemakkelijker zal gaan dan in het andere land. In Egypte bijvoorbeeld. Maar in Libië gaat het met heel veel bloedvergieten gepaard en dat kun je moeilijk een lente noemen. Er is heel veel verandering, maar u moet niet denken, in mijn optiek althans, dat die regimes nu plotseling plaats gaan maken voor democratiën. Die traditie is er ook helemaal niet. Dus Libië is een land met een structuur - als je althans kunt spreken van een structuur . Als je die weghaalt, betekent het niet dat het plotseling rozengeur en manenschijn is, want er is geen traditie van oppositie, van politieke partijen, dus dat moet zich helemaal opnieuw settelen.

NOS 1: Er staat die landen nog heel wat te wachten als ik u zo hoor meneer van Dam.

Van Dam: Er staan nog heel wat moeilijkheden te wachten.